

Etusivu>Oikeudenkäyntimenettely>Siviilioikeudelliset menettely>Todistelu

Yksitysoikeuden alalla ennen siirtymäkauden päättymistä meneillään olevat menettelyt ja vireille pannut oikeudenkäynnit jatkuvat EU:n lainsäädännön mukaisesti. Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa yhteisesti sovitun mukaisesti Yhdistynyttä kuningaskuntaa koskevat tiedot säilytetään Euroopan oikeusportaalissa vuoden 2022 loppuun.

Todistelu

Skotlanti

1 Todistustaakka

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Skotlannissa siviilioikeudellisissa asioissa näyttökynnys perustuu todennäköisyyksien arviointiin, jolloin todistustaakka on sillä asianosaisella, jonka tarkoituksena on saada hänelle suotuisa päätös tietyssä asiassa. Tässä tapauksessa asianosaisen on esitettävä väitteensä tueksi riittävät todisteet. Jos tiettyä asiaa koskevien todisteiden esittämisen jälkeen kyseistä asiaa ei voida selvästi näyttää toteen, tähän todisteeseen asiassa vetoavan asianosaisen kanta saattaa hävitä.

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tiettyjä tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa?

Onko tiettyjen oletusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?

Tietyissä tapauksissa todistustaakka tietyistä asiasta on asianosaisella, mutta tämän asianosaisen ei tarvitse esittää kaikkia tai mitään suoria todisteita asian tueksi. Näitä tapauksia on neljä:

- kun oletama on asianosaiselle suotuisa
- kun asia on otettu oikeudellisesti huomioon, toisin sanoen kyseiset seikat voidaan välittömästi varmistaa kiistattoman tarkoista lähteistä
- kun asianosaisten välisen asian sanotaan olevan lainvoimainen (*res judicata*), toisin sanoen vältetään tekemästä uutta ratkaisua asiassa, jossa on jo tehty ratkaisu
- kun toinen asianosainen hyväksyy seikan muodollisesti käsittelyn alussa.

On olemassa kolmenlaisia oletamia.

Nämä ovat

oikeudelliset oletamat, jotka eivät ole kumottavissa – nämä ovat vakiintuneita oikeudellisia periaatteita, joita ei voida kumota tai kiistää vastakkaisella näytöllä
oikeudelliset oletamat, jotka ovat kumottavissa – nämä voidaan kumota näytöllä, jolla osoitetaan, että tietyissä tapauksissa ei ole turvallista tehdä tiettyä päätelmää pelkästään tietyn tosiseikan perusteella; on kuitenkin todennäköistä, että kyseinen päätelmä tehdään, jollei vastanäyttöä esitetä
tosiseikkaa koskevat oletamat, jotka ovat kumottavissa – tämä liittyy tiettyihin tapauksiin, joissa tosiseikat päätellään ihmisten yleisen kokemuksen perusteella. Kumottavissa olevaa tosiseikkaa koskevan oletaman ollessa kyseessä tosiseikasta A voidaan yleisesti ottaen johtaa tosiseikka B, mutta koska tämä ei aina pidä paikkaansa, tuomioistuin suostuu ottamaan vastaan vastanäyttöä.

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuuttava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Laissa ei säädetä, miten erilaisten todisteiden painoarvo määritetään. Tästä päättävät tuomari ja valamiehistö. Sen asianosaisen, jolla on tiettyä asiaa koskeva todistustaakka, on saatava tuomioistuin vakuuttuneeksi siitä, että hänen versionsa tosiseikoista on todennäköisempi kuin hänen vastapuolensa versio.

2 Todisteiden vastaanottaminen

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisen pyyntöä, vai voiko tuomari tietyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Tuomari ei voi tehdä asiassa oma-aloitteisia tutkimuksia tai kutsua todistajia tai kuulla heitä suljettujen ovien takana. Aina kun asiassa tarvitaan todisteita, tuomari kuulee asianosaisten lausunnot niistä todisteista, jotka he ovat päättäneet esittää tuomarille, ja tekee päätöksensä niiden perusteella.

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Kun asianosaiset ovat laatineet kirjelmänsä, he voivat pyytää tuomaria sopimaan todistelusta. Tässä todistelussa asianosaiset esittävät tuomarille haluamansa näytön asiansa todistamiseksi.

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisen esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Tapauksissa, joissa tuomioistuin päättää, ettei tietty todiste ole hyväksyttävä.

Ollakseen hyväksyttävä todisteen on täytettävä kaksi vaatimusta. Sen on oltava merkityksellinen ja todisteita koskevien ehdottomien sääntöjen mukainen.

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Todisteita voidaan esittää asian tueksi kolmenlaisessa käsittelyssä. Ne ovat todistelu (*proof*), todistelu ennen ratkaisua (*proof before answer*) ja valamiesoikeudenkäynti. Todistelulla ennen ratkaisua tarkoitetaan todistelua tapauksessa, jossa tuomioistuin pitää tärkeänä kuulla kummankin asianosaisen todistajanlausunnot, ennen kuin päätetään oikeudellisista kysymyksistä, jotka on ratkaistava ennen lopullisen päätöksen antamista asiassa. Lähes kaikki todistajanlausunnot kuullaan joko todistelussa tai todistelussa ennen ratkaisua, ja vain hyvin harvoin asiat käsitellään valamiesoikeudenkäynnissä. Valamiesoikeudenkäyntejä käydään vain Court of Session tuomioistuimessa tietynlaisten kanteiden yhteydessä sekä Sheriff Personal Injury Court tuomioistuimessa.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajanlausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Yleensä todisteet otetaan vastaan kolmella tavalla: suullisena todisteluna, konkreettisina todisteina ja asiakirjatodisteina.

Suulliseen todisteluun kuuluu kuulopuhetodistelu, mikä tarkoittaa sitä, että todistaja kertoo, mitä joku toinen näki tai kuuli. Mahdollisuuksien mukaan pyritään siihen, että todistajat ovat läsnä oikeudenkäynnissä ja antavat tuomioistuimelle todistajanlausuntoja, jotta heitä voidaan kuulustella ja vastakuulustella.

Konkreettinen todiste on jotain aineellista ja fyysistä ja se on esitettävä todisteena. Yleensä vähintään yhden todistajan on kerrottava suullisesti todisteesta, jotta se voidaan hyväksyä.

Asiakirjatodiste voi olla kirjoitettu, painettu tai jollain muulla luotettavalla tavalla tallennettu esimerkiksi nauhalle, videolle, CD-levylle tai sähköisesti, ja sekin on esitettävä todisteena. Yleensä asiantuntijatodistaja on kutsuttava oikeuteen antamaan todistajanlausunto esimerkiksi todisteena esitetyn raportin tukemiseksi.

Kirjalliset todisteet, kuten valaehoitset todistukset, hyväksytään yleensä todisteeksi siviilioikeudellisissa menettelyissä. Yleensä asiantuntijatodistajat kutsutaan oikeuteen antamaan lausunto, jota käytetään todisteena oikeudenkäynneissä. Usein asiantuntija tukee suullisesti todisteena esitettyä raporttia.

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Yleissääntönä on, että asiassa on esitettävä paras todiste. Skotlannissa arvostetaan ensisijaisesti suullista todistajanlausuntoa, koska todistaja pystyy antamaan tuomioistuimelle ensi käden tietoa siitä, mitä hän on nähnyt tai kuullut.

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Tietyissä tapauksissa vaaditaan kirjallista asiakirjaa. Esimerkiksi maa-alueita koskevan sopimuksen tekemisessä, trust-järjestelyssä, jossa henkilö julistaa itsensä ainoaksi edunvalvojaksi oman omaisuutensa tai myöhemmin mahdollisesti hankkimansa omaisuuden osalta, tai testamentin, testamenttimääräysten sekä testamentteja koskevien sopimusten (*testamentary settlement*) ja lisätamenttien laatimisessa.

Asioissa, joissa vedotaan asiakirjatodisteisiin, on esitettävä alkuperäinen asiakirja, elleivät asianosaiset hyväksy joko alkuperäisen asiakirjan kopiota tai kopion ottaneen henkilön asianmukaisesti oikeaksi todistamaa kopiota.

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Yleisesti ottaen kaikkien todistajaksi haastettujen henkilöiden on todistettava.

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Kun todistaja ei voi vastata kysymyksiin luottamuksellisuuteen vedoten esimerkiksi oikeudellisen neuvonantajan ja hänen asiakkaansa välisen luottamuksellisten neuvottelujen perusteella. Skotlannin lainsäädännön mukaan henkilöä ei myöskään voida velvoittaa esittämään todisteita itseään vastaan. Todistajalla on oikeus kieltäytyä vastaamasta kysymykseen, johon vastaaminen totuudenmukaisesti voisi johtaa rikokseen tai merkitsisi aviorikoksen tunnustamista, sillä totuuden vastainen vastaus voisi johtaa syyteeseen väärästä valasta.

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyä henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Jos henkilö kieltäytyy todistamasta, hänet voidaan velvoittaa todistamaan uhkaamalla häntä oikeuden halventamista koskevalla syytteellä. Jos henkilö kieltäytyy todistamasta, todisteena voidaan myös esittää hänen aiemmin antamansa todistajanlausunto.

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Ei ole. The Vulnerable Witnesses (Scotland) Act 2004 lailla kumottiin todistajien oikeustoimikelpoisuutta koskeva testi (*competence test*) rikos- ja siviilioikeudellisissa asioissa. Näin ollen ainoa peruste olla hyväksymättä todistajanlausuntoa on se, että todistaja ei ymmärrä velvollisuuttaan antaa totuudenmukainen todistajanlausunto tai hän ei ymmärrä, mikä ero on totuudella ja valheella. Tuomari tai valamiehistö päättää, onko todistajanlausunto luotettava ja uskottava, kun otetaan huomioon kaikki asiassa esitetyt todistajanlausunnot.

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Tuomarin tehtävänä on varmistaa, että asianosaiset kuulustelevat todistajanlausuntoa antavaa todistajaa oikeudenmukaisesti. Tuomarin on myös toimittava puolueettomasti. Tuomari voi myös esittää kysymyksiä esimerkiksi selventääkseen epäselvää asiaa tai avatakseen tärkeäksi katsomansa uuden tutkintalinjan. Asianosaisten tehtävänä on tuoda kuultavaksi omat todistajansa, joita toinen asianosainen tai asianosaiset voivat vastakuulustella vuorotellen. Vulnerable Witnesses (Scotland) Act 2004 lain nojalla todistajilla (sellaisena kuin heidät määritellään kyseisessä laissa) on oikeus pyytää erityisiä menetelmiä (kuten suora televisioyhteys, näyttö, tukihenkilö), jotka helpottavat todistuksen antamista. Tietyissä Children (Scotland) Act 1995 lain mukaisissa oikeudenkäynneissä todistajanlausunto voidaan ottaa vastaan myös suoran televisioyhteyden kautta.

3 Näytön arviointi

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Tuomioistuin harkitsee, jätetäänkö epäasiallisesti hankittu todiste huomiotta, jotta välttämätön oikeudenmukaisuuden tavoite täyttyy.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

Tehdessään siviilioikeudellista asiaa koskevaa päätöstä tuomioistuin ottaa huomioon sekä asianosaisten todistuksen että muut kuulemansa todistukset.

Päivitetty viimeksi: 09/09/2021

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.